

Monumentnummer*: 511216

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **04 juni 2007**
Kadaster deel/nr **82828/49**

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Valkenburg	Valkenburg aan de Geul	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Valkenburg	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Valkenburg Limburg	B			1997
Valkenburg Limburg	B			2774

Omschrijving**

Inleiding

Het ondergrondse gangenstelsel van de Gemeentegroeve is in de loop der eeuwen ontstaan ten behoeve van de winning van kalksteen (mergel). Kalksteen heeft sedert de voor-Romeinse tijd in ons land een functie als meststof voor akkerbouw, sinds de Romeinen tevens een functie als bouw materiaal. Door middel van verschillende zaag- en hakmethoden werd mergel uit de grond gehaald. De aldus ontstane ruimten werden in tijden van nood als schuilplaats (bewoning, kerkruimte, veestalling enz.) gebruikt. Vanaf omstreeks 1850 hebben de 'grotten' (gangenstelsels) tevens een toeristische functie gekregen. Daartoe zijn allerlei beschilderingen en beeldhouwwerken aangebracht. De onderhavige groeve stamt in eerste aanleg tenminste van omstreeks 1500. De bescherming beperkt zich tot de gedeelten die zijn gemarkeerd op de bijgevoegde kaart en de ingangspartij aan Cauberg BY 2. De publiekrechtelijke beperking 'beschermd monument ingevolge Monumentenwet 1988' wordt alleen aangetekend bij het perceel waarop zich de ingangspartij bevindt.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voornaamste toegang tot de grot wordt gevormd door de poort aan Cauberg BY 2, versierd met fragmenten beeldhouwwerk afkomstig van de Augustijnenkerk (thans St. Josefkerk) te Maastricht van omstreeks 1700.

Via deze ingang betreedt men het uitgestrekte gangencomplex bestaande uit een groot aantal gangen, kamers en zalen, alle uiteraard uitgehakt, -gezaagd of -gebroken uit de mergelsteen van de berg. Het beschermde gangengedeelte begint ruim 400 m ten zuiden van de hoofdingang.

Allerlei inscripties en opschriften herinneren aan historische gebeurtenissen, maar ook aan de eigendomsverhoudingen en het blokbrekerswerk.

Aan de uitwijkfunctie van het gangenstelsel herinnert een schuilkapel uit de tijd van de kerkvervolging van 1799-1800, onder andere voorzien van een eenvoudig in- en uitgezwenkt altaar.

Waardering

De in fasen tot stand gekomen Gemeentegroeve in Valkenburg, waarvan de oudere onderdelen stammen uit omstreeks 1500, is van algemeen belang vanwege:

- cultuurhistorie, namelijk de streekgebonden ontwikkeling van de mergelwinning in zuidelijk Limburg, die vanwege het unieke karakter van landelijk belang is (mergel is de enige Nederlandse natuursteen en winning vond uitsluitend hier plaats); tevens vanwege de verschillende functies die het gangenstelsel vervulde, namelijk schuilplaats in geval van nood (zie bijvoorbeeld de schuilkapel) en het toerisme, zelfs met een landelijke uitstraling; tenslotte vanwege de verschillende methoden van mergelwinning;
- architectuurhistorie, vanwege de bijzondere elementen zoals toegangspoort, schuilkapel, beschilderingen en beeldhouwwerken;
- ensemblewaarden, vanwege de relatie met de lokale bouwkunst (die vaak in mergel is opgetrokken), industrie en landbouw (vanwege de verwerking van mergel) en natuurlijke historie (vanwege de gevonden fossielen, die weer een bovenlokale rol in de geschiedenis hebben gehad);
- de hoge mate van gaafheid van het complex;
- de zeldzaamheid van zulke grote gangenstelsels met een zo grote verscheidenheid aan functies, geschiedkundige verbanden en bijzondere elementen.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Nijverheid

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument